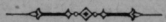

Učiteljski

TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta 1 gold. 30 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, naročnino, oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 22.

V Ljubljani 15. novembra 1873.

Tečaj XIII.

O nagibih nramnega življenja.

„Hodi pred mano, in bodi popolnoma; jaz sem tvoje neizrečeno veliko plačilo.“ In Abraham je verjel tem gospodovim besedam in to mu je bilo šteto v zasluženje. V teh besedah je izraženo, kar je vera.

Vera tedaj ni še to, da je človek v kerstnih bukvah zapisan in podučen v veroznanstvu in v resnicah svete vere, da se v nekaterih prilikah pokaže tudi kristjana.

Sicer to mora biti, a to še ni vera. Kaj pa je tedaj vera? — Vera je živo prepričanje tega, da je Bog svet vstvaril, ga vlada in ohranjuje, da vodi osodo posameznega človeka, kakor tudi osodo vesoljnega sveta, da je človeka vstvaril za se, mu sicer dal prosto voljo a zapisal svojo postavo v njegovo serce, da pa Bog pred vsem tirja vero, da poslednjič njemu ni vse eno, ali človek živi po svoji spačeni volji ali po postavi božji, — to je vera.

V tem smislu govorimo tudi od vernih poganov, tudi ti so verovali na neumerljive bogove, na kazen in plačilo po smerti, tedaj na neumerjočnost človeške duše. Do pravega spoznanja Boga, do prave vere ubogi pogani niso mogli priti; „kolikor bolj premišljujem, kaj je Bog, toliko manj to razumem, je rekel Simonid kralju Hieronu. Bog sam se je mogel človeku razodeti, kdo da je, in kaj da hoče od njega imeti. V božje razodenje so verovali pravični stare zaveze v sredi med poganstvom, in to jim je bilo šteto v zasluženje, ker je bilo tudi njih življenje po tem božjem razodenju. — Taki so še sedaj verni judje, ki Zveličarja ne spoznajo, pa vendar verujejo v božje razodenje in v dobrotlji-

vega, usmiljenega pa tudi svetega in pravičnega Boga. — Kristijan pa vzame v podlago svoje vere božje razodenje, desetere zapovedi dane na sinajski gori, pa tudi živo veruje, da je Bog svojega edinega Sina na svet poslal, da je ljudi učil, svoj nauk poterdil s svojo smertjo in tako svet odrešil, da ni ga rešenja zanj drugej, kakor v kerščanski veri. To verujejo tudi verni razkolniki in krivoverci. Katoliški kristijan pa še tudi veruje, da je katoliška cerkev nezmotljiva, da ona edina brani in razlaga pravi Kristusov nauk; vsakemu vernemu kristjanu vzlasti pa katoličanu je vera ravnilo njegovega dejanja in nehanja, naj močnejši nagib v nravno življenje, v sedanjem življenji podpora, o smerti pa tolažnica. Taka vera sicer na videz človeka ponižuje, ker ga veže povsod na postavo božjo, v resnici ga pa povzdiguje v prostost božjih otrok, in mu vliva v serce sladek mir, upanje in zadovoljnost. Človek ni nikdar večji, kakor tačas, kedar se pred Bogom ponižuje. Nevernik se sicer ponaša s svojo prostostjo in močnodušnostjo, pa vendar červa, ki ga noč in dan grize, ne more ukončati, vse svoje upanje stavi na ljudi, pa se vendar Bogu ne more umakniti, zastonj je njegova prevara, da po smerti telesa vse mine. — Spomin na smert ga napolnjuje z grozo in strahom; pravičen se sicer tudi boji ostrega sodnika, a on upa v božje usmiljenje, ker mu vest pravi, da je svoje talente dobro obračal, njegova dela gredo za njim. To je v kratkih besedah vera katoliškega kristijana.

In tako živo vero moramo svojim gojencem v serce vcepiti, opominjati in voditi jih moramo tako, da se bodo pri vsem svojem djanji in nehanji živo spominjali svetega, vsegavednega in povsod pričujočega Boga. Vsi drugi nagibi nramnega življenja, kakor smo jih poprej naštevali, namreč veljava gojiteljeva, ljubezen do njegove osebe, spoštovanje, so le slaba senca, medel odsev tega, kar se združuje pod besedo: vera; vzeti so le iz verskega čuta, in imajo le pravi pomen in pravo veljavo, ako jih rabi veren učitelj. Začetek modrosti je strah božji; otrok, ki se Boga boji, spoštuje tudi svoje starše in učenike, rad se uči, rad uboga, hudega se varuje in dobro dela; odrašččen bo svoje dolžnosti spolnoval. Hvala ga ne bode napihovala in graja mu ne bo serca podirala, on ima svojega sodnika v svojem sercu. Tak človek ne bo prašal pri svojem delu, pa kaj dobim zato, če tako in tako ravnam, sreče in bogastva drugim ne bo zavidal, niti se ne bo štel nesrečnega, ako ga ne zadeva drugega kakor težave in terpljenje. — Več je vredno dobro serce kakor bister um, in naj nevarnejša zver na svetu je bistroumen človek s hudobnim sercem.

Blažimo tedaj mladosti serce s pripomočki, kakoršne nam ponuja sveta vera. — Kaj boljšega bi tudi mogli otrokom dati kakor versko odgojo?

Učen ne more vsak biti, ravno tako tudi bogat in imeniten ne, a pošten človek, to je lahko vsakdo. Vadimo tedaj otroke, da bodo iz naj čistejšega namena, iz verskega nagiba svoje dolžnosti že v mladih letih spolnovali, tako izrejeni otroci ne bodo le resnice svete vere iz glave znali, temuč vero bodo tudi v sercu imeli. — Človek pa je to, v kar se izredi; zgodaj začne žgati, komur je kopriva mati.

Poglejmo pa še nasprotno, izrejo brez Boga, brez vere, t. j. brez vernih nagibov v nravno življenje. — Mladost si bistri sicer um, a serce je čedalje hudobnejši. Taki so mogli tisti otroci biti, ki so svojega učnika, Kasijana, s pisalnimi bodalci umorili. Ozirajè se na take otroke so skovali pogani pregovor: Kagar bogovi sovražijo, postavijo ga za učitelja. Pri kerščanskih učenikih, pri kerščanskih otrocih zgubi ta pregovor svojo veljavo, resničen pa postaja v tej meri, kolikor zgublajo šole svoj kerščanski, svoj verski značaj.

„Allgemeine Menschenbildung“, ohne Dogmen und konfessionellen Zwang, so tiste neprebavljene besede, s katerimi slepi danajšni vek svoje verne ovčice. Take šole bi pa ne bili niti judovske, niti protestantovske, niti katoliške, tedaj ne samo brez verstva, temuč tudi brez vere. Ni čuda, da se za take šole ne poganjaje ne judje, ne protestantje, samo češkatoličanje. V takih brezverstvenih, tako imenovanih komunalnih šolah v Ameriki se je primerilo, da je učenec svojega učenika v šoli vstrelil, in l. l. smo brali, da so v taki šoli otroci svojo učenico do smerti terpinčili. — Čuden naš vek, kdo ga razume! Od luči se obrača, oči si zavezuje, da bi ne videl luči, pa zmirom vpije: Več luči, več svitlobe, napredek, napredek!! Da je mladost tako razuzdana, da je težko, težko ž njo shajati, to je občna tožba, tako je tožila „dunajska Volksschule“ v dopisu iz Berolina, pa vendar le zmirom krik in vik: Šole so preveč verne, v šoli se izrejajo verski fanatikarji. — Kdo vam more nek pomagati?!

O človeški duši.

(Spis. Conf. Alb.)

(Dalje.)

P a m e t.

V vsakdanjem življenji često zamenjuje se um s pametjo (ratio). Tudi ni pamet prav za prav nobena samostalna zmožnost, nego le del uma. Razloček med njima je: da um nazirno ali intuivno spoznava, pamet pak presojevaje ali diskursivno. Sploh se pod pametjo razumeva moč, s katero človek vzroke i nasledke reči i stvari razločno i jasno spoznava. S to sposobnostjo snuje človek nove resnice, po njej dopriča ali

dosvedoči, kar reče, poterdi, kar je prav, i overže, kar je krivega. — Ne, kateri psihologi imajo pamet za največo moč spoznatne kreposti; po njihovem mnenji je to ona sposobnost, s ktere pripomočjo se nad vse zemske i omejene stvari povzdiguemo. — A gotovo sta um i pamet najimenitniši i najplemeniteji zmožnosti človeka. Ona vabita ga k globokem premišljevanju svetišča duše, povzdigata ga nad materialne stvari ter opominjata na javnost njegovega izvira, oznanovaje mu vzvišenost njegovega poklica. Dandanes, ko vse hrepeni po bogastvu i razkošji, ko izobražujejo se navadno dušne zmožnosti le v tá namen, da služijo izpolnitvi mesenih željá, treba je, da zbudé se važna vprašanja, s kterimi giblje se duša v višjih krogih. Z umom obdarjeno bitje zamore preiskovati samega sebe. — Kamen pada, a zato ne vé, strela razruša i uničuje, a še ne sanja se jej o groznej tej svojej sili; cvetlica nič ne ve od čarobne svoje lepote; živinče sledi svojemu nagonu, brez vprašanja zakaj. Samo človek, slabo bitje, kteri se za majhen čas na zemlji prikaže, ter kmalo v prah nazaj poverne, krije v sebi duhá, kteri premišljevaši vesolnost sveta, želi spoznati samega sebe ter zapirajè se v lastno svetišče pita: Kdo sem, kaj radim, kaj molim, zakaj mislim, kako mislim, kakošne so te prikazni, kterih se zavedam, i kterim sem podveržen, od kod izvirajo, kako nastajajo, kakošni so njihovi nanosi; — v resnici težka i važna pitanja, a tudi plemenite i vzvišena. Ta pričajo nam jasno, da smo kaj boljšega mimo lene materije, da smo v istini podobe onega, kteri je vesolnji svet iz nič vstvaril.

Spomin.

Duša, kakor je vsakemu znano, zamore pridobljene misli ali ideje obderžati, ponoviti, ter jih kod že prej spoznane premišljevati. Moč, kteri ta posel pripada, imenujemo spomin. Pri njem dvoje opazimo: da ideje v njihovi lastnosti obvaruje, i da jih kod ponovljene spozna. To pak zamore duša veršiti, ako ideje, ktere si je enkrat pridobila, v sebi obderži, radi tega smemo tudi reči: spomin je ohranjujoča moč idej. — Spomin je za izobraženje človeka neprecenljive vrednosti i važnosti. Kaj bi začeli, ako bi se spominjati ne mogli. Ničesar bi ne znali, i vse učenje i izobraženje bilo bi prazna iluzija brez omenjene moči. Sprevidimo torej, kako velik dar božji je tudi spomin. — Dolžnost vsakega človeka je, uriti, izobraževati i zboljševati vse svoje telesne i dušne zmožnosti. I ker je med njimi spomin posebne važnosti, i ker človek prav za prav le toliko zna i vé, kolikor pomni, vidimo, kako potrebno nam je, ostriti i likovati ovo dušno moč. Izobraževati pak zamoremo spomin posredno i neposredno. Kar se pervega tiče, ne smemo si spomin kot izolirano ali posamezno moč misliti, nego v soglasji i skladji z drugimi dušnimi zmožnostmi. Kajti spomin služi umu, pameti in nravni volji, kterim osnovo, gradivo i hrano pripravlja i ohranjuje. I, ako jačimo i ozbra-

žujemo ove dušne moči, jakost dobiva tudi spomin. Poseben vpliv nanj ima razpoložnost duše. Čem mirnejši je ova, tem lože, gotovejše i stanovitneje ohrani spomin pridobljene predočbe. Nasprotno nahajamo pri strastnem človeku. Dalje vpliva na spomin tudi razpoložnost telesa. Vse telesni bolezni, ktere žilam in organom potrebno napetje i terdnost jemlje, slabijo spomin. Razuzdanosti, osobito nezmernost, še bolj pak tajni, nečisti grehi slabé spomin, nasprotno krepčajo ga treznost, čistost, zmer-nost i šetanje v prostem, zdravem zraku. Gledé neposrednega izobraženja spomina, je posebno važnosti veselje i ljubezen do dotičnega predmeta, red i ponavljanje. — Toliko ob kratkem o spominu.

V o l j a.

Poleg čutnega nagnjenja nahaja se pri človeku tudi umno nagnjenje, ktero se volja imenuje. Da je temu res tako, uči slehernega vsakdanja skušnja. Kajti kolikokrat pripeti se nam, da, akoprem nas naš čut sosebno k temu ali unemu nagiba, vendar le nasprotno storimo, tako n. pr. izpolnjujemo svoje dolžnosti, če tudi nas mnogokrat strasti ovirajo i odvrčajo. V tem slučaju vname se v naših persih ljuti boj, i videti je, kot borila bi se dva človeka, kterih enega vodi čutljivost (mesenost), a družega pamet. Eroičnost ni družega, nego zmaga samega sebe. Človek se nikoli lepši, veči i plemeniteji ne pokaže, nego kedar v spolnovanji svoje dolžnosti najhujše nagnjenja premaga, kajti tû obnaša se ko človek, ker v pravdi strasti s pametjo, prvo zaverže i zadnji pripozna venec zmage. Ker je človek mnogih idej sposoben, ktere povzdigajo ga nad čutljive kroge, bila bi tako rekoč naša natora pomanjkljiva, ako bi jej bila odrečena volja, ter vse kar plemenitega i vzvišenega spoznamo, bilo bi za nas le prazne sanje.

Človek ima prosto voljo. Pod prostostjo ne razumevamo tû samo nenazočnost vsakoršne sile (coatio) sploh, nego tudi vsakoršnega notranjega permoranja (necessitas intrinseca); kajti slobodi ne zadostuje, da nas nič zunanjega ne nudi, ampak potrebno je tudi, da znotraj nas ni nikakoršne moči, ki bi nas k temu ali unemu činu ali volitvi določno silila. (Dalje prihodnjič.)

3. Ilovnata zemlja.

(Dalje.)

Potem pa, ako je ilovici več ali manj primešanega peska in drugih delov je več ali manj deržeča, ako je primešan pesek bolj ali manj droban, je tudi ilovica potem bolj ali manj drobeča.

Ilovnata zemlja, ako ima dosti apnine v sebi, je naj bolj rodovitna perst, ni premerzla, ne preveč deržeča, ne prerahla, in združuje v sebi vse dobre lastnosti ilovnate in peščene zemlje, a slabih pa nima. Tudi ni težka za obdelovanje, pripravna za vsak gnoj, in dobro obdelana daje posebno veliko jarega žita in detelje. Prav pripravna je tudi za vertne in poljske sadeže in je naj boljša zemlja za sadno in gozdno drevje.

Težka ilovica se zboljšuje z gnojem iz hleva, tudi se popravi, ako se na njo navozi pesek, apnjeni lapor, cestni prah i. dr.; mokra ilovnata zemlja se ne zboljšuje drugače, ako se izpod nje voda ne odpelje.

Peščena perst.

Pesek je zdrobljeno kamenje in ima zerna debela kakor bucike, ki tedaj v vodi ne postajajo blato, kakor skalnati prah. Pesek debel kot grah je prod. Pesek se nareja, ako spherhne in se razmelje razno kameenje, kakor kremen, peščenc, kvarec, apnenjek, granit in ima največ kremenove persti v sebi. Bistrice, ki večkrat hitro in po ozkih in skalnatih strugah deró, zmirom meljejo pesek.

Ako ima perst več kakor polovico peska, se imenuje peščena perst. Njena vrednost zavisi od tega, v koliki meri so primešani drugi deli n. pr. ilovica, apno, gnjilovica, železo in pa kako velika so peščena zerna.

Lahka peščena perst ima v sto delih 80—95 delov peska, ako pa je le do 60 delov peska in drugo ilovica, je pa taka zemlja ilovnato-peščena zemlja. (Letten.) Peščena perst je lahka, daširavno je pesek težji od ilovice; ker se da lahko obdelovati in rada razpada. Gorka perst se imenuje, ker jo gorkota prihajoča od solnca ali zraka lahko prevzame. Vodo hitro poserka, precej obilo, pa je ne obderži, marveč jo hitro dá izhlapiti. Tudi gorkote ne prideržuje in je prav pristopna zmerzlini. Hitreje žene kakor ilovica, rastline začnejo tu poprej rasti in gnoj se na nji prej pozna, njena moč pa tudi prej mine. Večkrat se mora pognojiti, toda ne obilo, ker bi se nekaj gnojine brez koristi izgubilo v spodnjo perst. Ni dobro, večkrat jo preorati, ker to bi jo še bolj zrahljalo, kar bi ne koristilo, a dobro je, povaliti jo, da postane bolj deržeča. Ker se spomladi hitro osuši, je mogoče obdelovati jo zgodaj.

Na taki persti naj bolj raste rež, ajda, krompir i. dr. Da je rodovitnejša, gnoje jo s težkim, mokrotnim gnojem, z glinom iz kaluž in zemljo pomešajo z ilovnatim laporjem. Ilovnato-peščena perst je boljša od gol peščene. Rodovitnost take zemlje prihaja pa od njene lege ali na solnčnem ali senčnem kraji, od primešanih delov od večje ali manjše debelosti peska. Ako je pesek droben, kakor prah, sprime se lahko o hudem dežji z ilovico in naredi terdo skorjo, ki brani zraku pristop in

spodnja perst postane zategljiva in težka. Ako je pa iz debelejših zernov je pa prod, ki se hitro razgreje in vlago hitro spušča. Na ilovnatopeščeni persti se večidel vsi pridelki dobro sponašajo.

Apnena perst.

Preden govorimo od apnene persti, poglejmo naprej kaj je apno? Apno se nahaja v naravi v velikih masah. Nareja cela gorstva (Grintovce i. dr.), nahaja se pa tudi v mnogo živečih bitjih, v vseh rastlinah, posebno v drevesih, v živalskih in človeških kosteh, v jajni lupini, v školjkah in v polževini. Surovi apnenik, kakoršnega najdemo v potoku ali na potu, je telesnina, katera je enaka ilu, zveza dveh dvojnatih zvez, namreč apnene persti in ogelnokislina. Poslednja pa je zveza dveh elementov, oglja in kisleca. Apnena perst je tudi zveza dveh enojnih snovi, namreč kisleca in kalcijuma. Kalcijum sam na sebi je srebro-bel in mehek, lahka kovina kakor aluminij, samo da ga še dosihmal niso rabili. Iz zraka rad vabi kislec in postane terd, kredast. Ker je povsod zrak, tedaj je tudi povsod kislec, toraj se kalcijum nikjer ne nahaja sam na sebi, ampak zmiraj v zvezi s kislecom kakor apnena perst. Ako ga hočemo imeti čistega, moramo ga umetno ločiti od kisleca, kar se je posrečilo še le v novejših časih.

Tudi apnena perst se nahaja redko kje čista, ampak večidel je zvezana z ogelnokislino in potem se ji pravi ogelnokisla apnena perst. Prikazuje se pa kot kristalovani kalcit, kot zernati kalcit (marmor), kot gosti apnenec, — cele gore so iz njega, ali kot apnina t. j. kreda. Po svojih obstojnih delih so enaka vsa ta kamna, so namreč ogelnokisla apnena perst. Da se iz apnenega kamna izžene ogelnokislina, mora se apno kuhati. Potem je skoraj za polovico ložej, postane jedko, ulago v se serka in razpada. Ako se na apno voda vlije, sprime se ž njo, in to se pravi apno gasiti. Ako se v kleti, kjer vino vre, postavi živo apno, potegne ogelno kislino v se, in zrak se tako očisti. Znano je, da se iz vgašenega apna nareja mavta za zidanje. Apno se zmeša s peskom in kamnje skupaj veže. Apno zopet ogelno kislino na se vleče; voda izhlapi, in apno se zopet uterdi. (Dalje prihodnjič.)

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

Hvaliti svoje rajne dobrotnike, povzdigovati njih lepe dela in znamenite zasluge je nam ravno tolika dolžnost, kakor njih slavne izgleda posnemati. Tako lepo opominja Slomšek v Drobtincah l. 1862.

Da bi spolnil nekoliko to dolžnost, sem po Učiteljskem Tovaršu l. 1871—73 popisal vzlasti v slovstvenem oziru moža, kateri sedaj že davno med rajnimi, po lepih delih in znamenitih zaslugah svojih mnogim dobrotnik, nam vsem daje slaven izgled v posnemanje, in ta mož je Fr. Ser. Metelko.

Vem, da so redki, kateri bi kot Slomšek na tanko poznali bili Metelkota. Sploh se sme reči, da se tudi v našem slovstvu sim ter tje prezirajo bolj skromni pa prav izverstni pisatelji. Taka je bila navadno osoda slavnih možakov, da jim slovelo ime, ko jih zagernil je grob, poje pesnik. Nekterih pa še po smerti ne čislajo, ker jih ne poznajo. Narod, kateri slavnih svojih mož ne spoštuje in ne časti, ni vreden, da se mu rodijo. Slovencev naj to očitjanje nikar ne zadene.

Metelko je ves priprost v okoliščinah premožnih delil dobrote, kakor mu je na spominek na eni strani zapel vrednik Zg. Danice; mati Slava dobro bode ga pomnila, dokler nje beseda bo se govorila, je prav pristavil na drugi strani tedanji vrednik Učiteljskega Tovarša. Ranjkemu prof. Jan. Poklukarju (Vid. 49. št.), pa verlemu vredništvu in založništvu ravno tega lista gre hvala, da sem mogel sestaviti slovstveno djanje Metelkovo ter ga sploh popisati tako, da menda pazljivi bralci lahko spoznajo vsi, da je Metelko res podoben tihemu potoku, kateri je rosil našega slovstva lepe senožeti in ravne polja, in da je ves Slovenec in pa Doleneec do svoje sive starosti delal kakti naš drugi Dobrovski.

Metelko je bil duhoven, vésten v cerkvenih in deržavnih stvaréh, in nikdar ni dopustil, da bi se žalila bila vera ali nrava. V jezikoslovnih rečéh je napredoval polagoma, toda dosledno; bil je pravi Maksim, o katerem je tako rad pripovedoval svojim učencem; bil je, kakor mi je ranjki Nečásek večkrat djal, res modroslovec. Pri vsem tem pa jako pohleven in skromen, brez ponosa, nasprot mnogoterim mlajšim pisateljem, kateri kakor srake s pavovim perjem našopirjeni udelujejo zoper duhovščino nevedoči, kaj bi bili Slovenci v književstvu brez duhovnov, in nesposobni pomisliti, kaj bi v kratkem postali, ko bi duhovni popustili vse književno delovanje. Bodi v resnici in ne po dozdevku, kar biti želiš, kliče vsem takim Metelko.

Ves priprost Metelko ni iskal slave na zemlji; nôrec bi tudi bil, kdor bi hlepel hvale verstnikov svojih. Pripovedoval pa mi je iskren Čeh: Kadar pridem čez več let iz bele Ljubljane v zlato Prago, kaj ménite, pravi, po kóm so me popraševali? — Kaj počne v Ljubljani Metelko? — In ni še davno, kar so iskali rusovski profesorji njegove slovnice (Lehrgebäude der Slowen. Spr. 1825) za ceno katero koli. Tako velikrat prave možake po svetu bolj čislajo kot domá.

Popisal sem Metelkota od rojstva do smerti in menda kakor je res bil, ne pa po kacic izmišljenih vzorih. Ob kratkem sem zaznamnjaval stan slovenščine naše pred njim, in potem sem ga spremljeval vse leta, kar se je prikazal na slovstvenem polji, do smerti in še po smerti, kolikor sega v slovstvo. Vedno sem se oziral na vgodne ali nevgodne razmere narodne ter književne, pa tudi slovanske. Popis ta kaže mnoge izvirne in poslovenjene sestavke njegove, nekatere pisma in prav slavni učenjaki slovanskih spominke, kateri niso bili še doslej natisnjeni. Posebno sem pazil na to, kar zadeva ali učence ali pa učitelje.

Želeti je pač, da se popravi mu spominek na grobu in ohrani stanovitno; še bolj, da se vstanovi po njegovi oporoki tolikanj potrebna sirotnica za zanemarjene otroke; in naj bolj, da se prav obrača dnarna in književna vstanova njegova za šole, slovenščino, učence in učitelje, da Metelkota vsled tega še v prihodnje slavili bomo hvaležni učenci in učitelji slovenski. V to pomozi mili Bog!

Ker pa je vsa različna tvarina v treh tečajih natisnjena po posamesnih listih, utegne vendar marsikomu ljub biti razgled, kateri mu kaže poglobitve reči po letih in šestdeseterih številkah vsega popisa. Toraj naj se ponatisne v Tovaršu tudi razgled o Metelkotu v slovenskem slovstvu.

Razgled

IX. Leto 1871.

A. 1789 — 1825.

1. Rojak slovenski, učenec, duhoven, stolni katehet.
2. Po Ravnikarju na stolici slovenski prvi očitni učenik.
3. Vodnikov naslednik, kranj. tolmač, laščin., sloven. pripravnik.
4. Po Kopitarjevi slovnici uče snuje lat. slovenski pravopis.
5. Ž. Popovič, Fr. Bilic, abecedni shod na Dunaju.
6. Tolmač sproži slov. popis krajevnih imen po Kranjskem.
7. Po Dobrovškem sostavi a) „Lehrgebäude d. Slowen. Sprache“.
8. Slomšek o prvih polah, sloven. časopisu, Krajne pisateljih.
9. Jarnik o slovnici, čerkopisji, kranjsko-koroškem narečji.
10. Dobrovskega jezikoslovno pismo o novi slovnici.
11. M. Čop, P. J. Šafarik v „Gesch. d. südslaw. Literat.“

B. 1825 — 1835.

12. Metelčice vspah, J. Zalokar, Bl. Potočnik, spiski b) — e).
13. Po Vodniku slovar slovenski, Fr. Jelovšek, J. Burger.
14. Abecedna vojska na Koroškem, J. Zupan in J. Burger, Slomšek.
15. Jarnik „Etym.“, abecedna vojska na Štajerskem, A. J. Murko.
16. Krajnska Čbelica, Prešernova Čerkarska pravda.
17. Čelakovski v Česk. Museum, Čop v „Illyr. Blatt.“
18. Abecedna vojska na Kranjskem, Kopitar, Prešern.
19. Metelkovci, homeopati, Metelčice osode.

X. Leto 1872.

C. 1835 — 1849.

20. f) Berilo, vspeh Čbelice in Čerkarske pravde, smert Čopova.
21. Prešernov Lel in Palinur, Likavec knjižnič., jezikoznanje.
22. Glagolita Clozianus, Kerst per Savici, Emil Korytko.
23. J. Globočnik lat. slov., Prostoslav Milko o slovstvu v „Illyr. Bl.“
24. Carniolia, Jordans Jahrb., o bogoslov. knjižn. Fr. Malavašič.
25. Lj. Gaj. Kmet. in rok. Novice, Gajica v slovenščini.
26. g) Oznanila, h) Serce, misijonarjem v Ameriki, milostinjar.
27. O Bohoričici in Gajici A. A. Wolfu, Drobtinice, v Novicah.
28. Natok l. 1848, nova čerkarska pravda, P. Hieinger, M. Ambrož.
29. V rečeh slovenskega pravopisa Metelko pa Bleiweis.
30. Slovenskemu društvu pismo, Vodnikov slovar.
31. Zalokar v Laib. Ztg., i) Anhang, Podlipski, Staroslov. spom.
32. k) Vir ali Razl. sv. Mat., A. A. Wolfu, Sloven ali Slovan v Novic.

D. 1849 — 1857.

33. Slovenščina in Metelko na gimnaziji, slovén. ogovor v 8. razr.
34. Slovnica Potočnikova, o Malavašičevi slov. razsodba.
35. Cvetja slov. pesništva J. Macun, Keršč. kat. nauka obsoja.
36. Staroslovenščina, Fr. Miklosič Lex. ling. slov., pism.
37. Váceslav Hanka, Ostromir, v staroslov. nauk. ogovor.
38. A. Oliban, Met. v Novic. o *lj* in *nj*, *u* in *v*.
39. Malo berilo za slov. nemške šole in razsodba o njem.
40. A. Janežič, Slov. Bčela, Slovnica z ber. cir. in glag.
41. Pismene šolske naloge, svobodne domač. na lic., gimnaz.
42. Star. učitelja previdna resnbnost, mlad. dijakov preširna kratkovidnost.
43. Prijatelj čiste slov., o žabi in volu, J. Nečásek, poslavlj. v pokoj.

XI. Leto 1873.

E. 1857 — 1860.

44. Zgodov. društ. „Mitthg.“, Vodnik. Spomenik, slov. sv. Pismo in Slovar.
45. Ogovor o dušni slepoti, katehet rok. in obert. učencem.
46. Spominki ruski, oporoka, smert, po časnikih, na gomili.
47. J. Poklukar alfab., spomen. po časnik., knjigah, Oesterr. Revue.
48. Oporoka sirotam, ljud. šol. in učiteljem, slovenščini.
49. Gimnazij. in bogoslov., Metelčica na grobéh, Metelkov spominek.
50. Rokopis. Pismenica, Slov. Beril. za 8. razr., o starosl. Levstik.
51. Iz predgovora o Cirilu in Metodu, ciril. in tevtonsk. navod.
52. O starosl. po Vostokov., Glagolišk., Ostromir, Remški evang.
53. P. Maksim v Moskvi, Karaman, Atoško gorovje.
54. Malikoslovje, Hanuš „slaw. Mythus“, Karantanski ostanki.
55. Novoslov. pismenstvo v 4 dobe, posebnosti glasov.
56. Pismen. po Čopu od Truberja do Petr. Dajnkota.
57. Od Metelkota do Novic in Hrovašk. vzajem. slov.
58. Vzajemnost slovenskega z drugimi sorodnimi jeziki, Petruzzi.
59. Ogovori o začetku šolskega leta na lic. in gimnaz.
60. Slov. besede, slovniške oblike, izreki in pregovori.

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaj hkrati sam sebi stalni spominek po prislovcu latinski: „*Litera scripta manet*“, ali po našem: „*Zapisana čerka ostane*“.

Bilo je že precej pozno, ko smo prišli z g. dr. Melicherjem iz ajdovih polj zopet nazaj v Wagram, in zdaj sem si hotel ogledati še zgodovinsko-znamenito vas, ki stoji nekoliko nižej od kolodvora. V nji in njeni okolici je namreč vojska 5. in 6. julija 1809 s vsemi svojimi strašanskimi silami naj hujše divjala, kar se tudi še zdaj pozná; to sicer ne po kakih razvalinah, ampak pa še zelo novih, kaj ličnih poslopjih. Hiše so snažne, prijazne, po večjem brez nadstropij; — kar pa jim daje še posebno idilično mikavnost, je to, ker je na sprednji glavni strani skor pred vsako mal vertec za zelenjavo in cvetke. Tudi veliko novošegnega poljskega orodja sem vidil tu in tam pred hišami, kar mi je bilo v dokaz, da si stanovniki prizadevajo, napredovati v umnem kmetijstvu. Edino, kar mi v Wagram-u ni dopadlo, bila je farna cerkev. Tako majhnega in vrborno opravljenega svetišča nisim z lepo vidil; še celo luč se pred velikem altarjem mende ne špóga; — vsaj danes je bilo tema v svetilnici. — Akoravno je že nastajal mrak, vender nisem zamogel sterpéti, da bi ne bil šel še na pokopališče zunaj vasi, kjer je, kakor mi je bilo povedano, postavljen spominek onim hrabrim junakom, ki so na tem bojišču darovali kri in življenje za sveto reč, za otetbo drage domovine. Urnih korakov se napotiva s tovaršom S— tje, pa glej nezgode: pokopališče je z železnimi vrati zaklenjeno, zid pa tudi obilno visok. Al to naju ni zaderževalo. S sokolsko gibčnostjo pospneva se čez zidano ográjo, in zdajci stojeva pri spominku, kateri je vzdian v zadnjo (izhodno) stran male kapelice, ki stoji sredi mirodvora. Kri mi je nekako zastajala v žilah o počutkih, katere ne morem z besedo imenovati, in tudi ne pismeno izraziti, ko sem bral in hkrati si pripisoval spominkovi napis. Kot zgodovinsko znamenitost priobčim ga tu v originalu. Tako-le se glasi:

Per aspera

ad astra

Dem Andenken

jener

tapfern Krieger geweiht,

welche

unter der ruhmvollen Führung des grossen Feldherrn

Erzherzog Karl
von Oesterreich
dem vom

Kaiser Napoleon I. geführten Heere der Franzosen gegenüber
auf diesem Schlachtfelde
am 5. und 6. Juli 1809

in treuer Hingebung für Kaiser und Vaterland ihr Leben geopfert!

Von Oesterreichs Helden

fielen deren Anführer, die Maria Theresien Ordens-Ritter,

Feldmarschall-Lieutenants

Herrman Josef, Nordmann,

Constantin De Aspre,

Philipp Wukassevich

und General-Mayor

Peter Vécsey

nebst 120 Stabs- und Ober-Offiziers und 5507 der kampfmuthigsten
Mannschaften

Bete für sie

der du dieses liesest

thue wie sie, besser wirst du nicht!*)

*) Naj dostavim tu še naslednje verstice, ki bi, kot zgodovinska drobtinčica, vtegnile marsikoga zanimivati.

Ker nisem zamogel omenjeni večer nikogar vrajmati, da bi ga bil vprašal, ali so na spominku imenovani generali in morde še kateri zmed častnikov ravno na Wagramskem pokopališču in morebit tik spominka pokopani, sem poznej pismo v tej zadevi opráševal pri spoštovanim Wagramskem nadučitelju gosp. Jan. Urbisch-u. Na moje pismo mi je gospod jaderno in prav prijazno med drugim to-le naznanil: Kakor so mi povedali trije tukajšni stari gospodarji, ki so bili osebne priče kervave vojske l. 1809., se ne more terditi, da bi bil kateri zmed na spominku vpisanih in omenjenih generalov itd. pokopan ravno na našem mirodvoru ali tik spominka, ki je vzdian v zadnjo steno monumentalne kapelice, pod katero se nahajajo ráke pobožnega vtemelitelja njenega, rajnega gosp. barona Tkalčević-a. Dalje piše: „Četerti dan po kervavi bitki prišel je cesar Napoleon I., pospremljevan od čveterih častnikov, v Wagram, se usedel pred hišo šte. 2 na neki valjar v senco dveh trapetlik, in se zamaknil v ogledovanje dveh ubitih in že močno trohnečih vojakov (mende konjikov), ki sta ne dalje proč razgaljena ležala poleg poginjenih konj. Čez en čas Napoleon vstane, in se napoti s svojimi spremljevalci naprej. Vas in celo bojno polje je bilo nasejano z mertvimi trupli; nikjer pa ni bilo viditi žive duše. Edini še zdaj živijoči 84letni starček Jožef Trauner prišel je med tem skoz osamljeno vas, in ko ga Napoleon sreča, ga vpraša po svojem tolmaču, če ni nikogar, ki bi merliče pokopaval, in kam da so prešli vsi stanovniki. Na odgovor, da je vse prebivalstvo pobegnilo, in da je le edini on v nekem varnem zakotji skrit tičal, mu Napoleon zapové, naj jaderno gre v vse sosedne vasi obširne okolice, in naj spravi ljudi skup, kolikor jih le more. Čez dva dni je res prišlo 300 oseb, so skopali po mnogih mestih obširnega bojnega polja velike jame, ter zgrabili trupla nepozabljivih pobitih junakov z padlimi konji vred. — Leta 1852. so postavili na polji zunaj Wagrama sedajno novo pokopališče; malo let poznej, pa je zgoraj imenovani plemeniti gosp. vtemelitelj dal postaviti spominsko kapelico, v kateri se vsako leto 6. dan julija opravlja daritev sv. maše za tukaj padle vojake“.

Toliko iz sporočila prijaznega gosp. nadučitelja Jan. Urbisch-a, kateremu naj bo s temi versticami izrečena za njegovo postrežljivo pojasnilo serčna in javna zahvala.

Pisavec.

Skoraj je bila že nastala noč, ko prihiteva z prijatlom S—. na kolodvor. Učitelji so stali po národnostih združeni ob postajskih poslopjih, poslušaje petje Bukovincev, katerih počasni milotožni napev se je kot nalaš vjemal z zgodovinsko-znamenito okolico. Kmalu zatim privozi vlak od severja, sprejme nas v vozove, in v gosti tmini derčali smo se nazaj proti Dunaju. Da se peljamo čez veliki mirodvor, za to se jih je menda le malo brigalo; vsaj veseli šunder po vozovih ni dal misliti kaj tacega. O poznej uri dospeli smo še le na dom. (Dalje prihodnjič.)

Dopisi in novice.

Iz Železnikov, 1. novembra. — Odperto pismo svojim součencem iz dunajskega gospodarstvenega kurza l. 1869.; osobito onim iz II. razreda. Predragi prijatli! Otožnega serca Vam naznanim žalostno in pomilovanja vredno novico, da je bil naš bivši součenec, verli gosp. Jakob Schwarz, nadučitelj v Schwarzenberg-u na Vorarlberskem dne 24. oktobra ondi pokopán. Umerl je, žalibog, posiljene smerti enako našemu nesrečnemu rajnemu učiteljskemu sobratu Jan. Medja-tu iz Breznice; — tudi Schwarzevi lastni, komaj šoli odrasli učenci spozabili so se tako zelo, da so stegnili roko svojo zoper življenje svojega izverstnega nekdanjega gosp. učitelja. Kakor je soditi po listu, ki nam je to žalostinko sporočil, morali so se dotični pobalini v neki gostilnici posebno surovo obnašati, ter se med saboj pripraviti, ker bére se, da jih je nazočni rajni pristojno in vljudno opominjal k spodobni obnaši, prijateljstvu in miroljubnosti. Ali njegove lepe besede najdle so slabo mesto; — ko se namreč poznej napoti gosp. nadučitelj proti domu, prestrežejo ga hudobneži, napadejo ga z nožmi, in eden ga tako nesrečno zabóde v vrat, da je v bližno hišo zbežavši ondi čez eno uro, med katerim britkim časom je pri popolni zavednosti svojemu morilcu določno iz serca odpustil njegovo hudobijo, izdihnil svojo dušo.

Ta žalostna novica mi je toliko bolj ranila serce, ker sva si bila na Dunaji z rajnim razun rojakov med vsemi součenci skoraj naj boljša prijatla in posebno sem ga číslal zarad njegove neutrudne marljivosti; kajti v mojih očeh veljal je kot eden naj odličniših in naj prvih slušateljev vsega gospodarstvenega kurza. Slišal sem iz verjetnih ust, da so mu bili obilni uki v šoli še vse premalo; v prostih urah je neki hodil po posestvih v okolici dunajski, da bi si s tem še kaj več pridobil za svoje izobraženje v kmetijstvu. Pa tudi z odličnimi dunajskimi učenjaki je rad občeval, in likal se tako na vse strani. Prijateljstvo najino vterdilo se je bilo ukljub različne národnosti popolnoma, in pogostno sva si od taistih dob dopisovala. Iz vsih njegovih pisem spoznaval sem blago, plemenito dušo; zvestega in vernega katolika; bistrournega (pa ne javnega) politikarja; izverstnega učitelja; znajdenega in varčnega (ter tudi dovolj premožnega) posestnika; — sploh moža brez madeža, ki bi bil na dolga leta še lahko mnogo koristil svoji domovini. Zapustil je svet v 40. letu svoje starosti, neoženjen. Naj mu sije rajske zarje večni blišč! Z Bogom! J. Lev.

Iz Ljubljane. — »Laib. Schlzgt.« 10. novembra posnema iz „Tov.“ notico o delavnosti „Nar. Šole“, ter pristavlja jako pikantne besede: »V pretečenem letu je odbor »Nar. Šole« baje tudi nekaj razdelil, a mi nismo nič od

tega zvedili, niti katerega teh darov vidili«. Tako! Kdo so pa tisti »Mi?« Beržkone so to tisti gospodje, kateri so še t. l. pisali. »Nam je čisto prav, da tudi „Nar. Šola“ kaj za šolo stori . . . Ali ste še teh misli? Naj bolje bi pač bilo, ko bi vsi složno delali. — Mar bi pa radi vedili za tiste šole, radi poznali tiste učitelje, kateri so z nami v kakoršni koli zavezi, da bi jih potem sumničili. Med učitelji na Kranjskem je že sploh taka govorica, da naj bolj modro ravna tisti, kateri si zavaruje svoje dobro ime pri vredništvu Schlzgt. Sicer velja to 3 gl., pa kaj za to! Poprej klerikalen nevednež, starokopitnež, mežnar ali pa morda (se ve da le v očeh Šchlzgte) slab in ničvreden učitelj »ein geistig und körperlich herabgekommenes Individuum« postane pa hipoma prijatelj napredka, prijatelj novih šolskih postav in s tem so mu (v očeh Schlzgt.) vse dobre lastnosti že a priori — kar naprej že — prisvojene. — Učitelji, podvizajte se, da vam Schlzt. ne zakliče: »Viel zu spät«. Poleg zavarovanja dobite še list, kateri vam bode, ako drugo ne, vsaj v to koristil, da se bote naučili dobro po nemški zabavljati, »Schlztg.« vam prihrani cel slovar, kajti tam najdete psovk, kakoršnih še niste nikoli slišali in javalne jih kedaj rabili.

Sicer mora pa »Schlzt.« t. j. tisti, ki jo vredujejo, imeti prav čudne pojmove o časopisji; beržkone obrača na »Tov.« tiste besede sv. pisma: »Ako te kdo udari na levo lice, pomoli mu še desno«. »Kaj prekanjeni tolmači to!« Tovaršev vrednik ne bi smel obrisati z lica pljunkov, katere mu Schlztg. v obraz meče, niti šteti vzeti v roke, da si otrebi blato, katerega naj nameče. Ker »Tov.« na prvi strani resne reči obdeluje, bi na zadnji strani ne smel besedice ziniti in mogel bi sleparstvo hvaliti. Kjer je časopisje raznega stajališča, ni nikdar brez polemike; a vsaka polemika mora biti objektivna in pisava vredna omikanega človeka. Ko je „Schlztg.“ jela izhajati, nisem se že anticipando ž njo prepiral, a povedal sem svoje stališče, in povdarjal načelo »Tov.« kot katoliško-narodnega šolskega lista. — A vsaka stevilka »Laib. Schlztg.« je kazala, da pisateljem ni mar za vzore, ali za vzvišene namene, marveč za svojo osebo, da bi se ti ljudje ravno tako navduševali za klerikalizem, kakor za liberalizem, da so danes Nemci, jutri pa Slovenci — da le kaj namenu koristi. Narodnim učiteljem so terdili, pa tudi tako pisali: Pristopite k nam, mi smo pravi Slovenci, uni tam so f. hlapeci. — Ker se je tudi jasno pokazalo, da ni dosti, ako jih človek le pri miru pusti, marveč da se morda čisto potajiti, drugače ni rešenja, v ožgled temu izkustvu sem včasih katero rekel, na verhuncce svojega zločinstva (?) sem pa dospel, ko sem prinesel prav kratko notico o njihovem obnem zboru, ker tudi pri popisu tega shoda so narodne učitelje z iglo zbadali. Ali sedaj sem pa skupil. — Pa kaj takega si upa »ta Messnerblättchen«? Prekliče naj! Ali kaj? V »Schlzt.« 25. oktobra so bili ministrantov in mežnarjev skupaj zbornali več, kakor jih je v vsi Ljubljani, tako so namreč smešili vrednika. Zadej pa je stalo z debelimi čerkami: Lüge, Verleumdung i. dr. Take zabavljice se je menda »Schlztg.« naučila od tistega kmeta, kateri je na štantu pred šolo podplate ukradel, jih vtaknil pod telovnik, zbežal in na vse gerlo kričal: Lovite, primite tatu!

Ko je pa »Tov.« 1. novembra »Schlztgi.« odgovoril, da ostane pri tem, kar je pisal, in da Lehrerverein pravila, katere je sam zložil, tudi tako suče, kakor sam hoče, spomnila se je »Schlztg.« vendar le, da sta bila navzočna dva nastopivna učitelja, katera sta pa ravno tačas slučajno prava učitelja postala. Gospodje, ki ste to pisali, le malo še pomislite, bote že spomnili se tudi drugih, takrat navzočnih nastopivnih učiteljev. Sicer je bil pa odgovor ves podoben nemškemu pregovoru »Halt, Bauer! das ist was anders«; kar mi močje pri »Schlzt.« storimo, je vse prav storjeno, drugi ste le tako neumni, da tega prav ne razumete.

Pa reč še ni bila s tem pri kraji. Izlila je »Schlztg.« ves svoj žolč nad učiteljem, ki ima toliko pri tem opraviti, kakor Markov pes v narodnem pogovoru. Učitelj, katerega »Schlztg.« tako lepo opisuje, mora gotovo biti verl, naroden učitelj, in je »Schlztgi« strašen tern; berzkone tudi ni zavarovan za svoje dobro ime, sicer bi se mu ne gođilo tako hudo. Priporočujemo pa učitelju štílistike na c. k. izobraževališču, te lepe pridevke, s katerimi obklada »Schlztg.« imenovanega učitelja, za izgledne vaje takrat, ko bo razlagal epitheta ornantia, glasé se namreč takole: Ein bekanntes, armseliges und halbverhungertes Schulmeisterlein . . einen geistig und körperlich ganz verkümmerten stotternden Häscher. Ali ni to krasna pisava? Naravne pogréske si očitajo le smerkavi pobalini in revščino človeku pa le oholi bogatini — pa vredniki tako zvane »Laib. Lehrerzeitung« učiteljem svojim tovarišem, a le takim, ki še niso pred njimi na kolena padli. Ko bi spredaj na listu ne stalo »Schulzeitung«, bi nihče ne vedil, da je to šolski list. In tak list hoče šole zboljšati, ka-li?

V ravno tem listu toži: Učitelj primanjkuje, v izobraževališče jih ni veliko vstopilo. Koga nek mika, učitelj postati v takih okoliščinah? Koga ne posili ironičen smeh, kedar sliši hvaliti sedanjo svobodo učiteljev in grajati prejšno njihovo sužnost?

Konečno še eno besedo. Novih šolskih postav ni privabila »L. Schlztg.« niti ne bode ubranila, da se prenaredé, kedar se politični veter zasučé. Vsak čas svoje prinaša. Kakošen pomen ima tedaj njeno bahanje: »Mi smo za šolske postave; a uni tam, ti so pa protivniki novih šolskih postav. Za vsemi temi frazami ne tiči drugega nego golo koristolovje. Vas in nas nihče ne bode — vsaj v resnici ne — prašal, ali ste za postave ali ne? Podložnemu velja glas: Ubogaj in delaj! Tlake in desetine ne bo več nazaj, tako tudi prejšnega razmerja učiteljskega stanu ne; smešno je natolcevanje. »Tovars« hoče, da bi učitelji vedno sužnji ostali. A gotovo je pa, da se v stari Evropi počasi a neprestano nekaj pripravlja, kar bo veliko vplivalo na šolstvo. Tačas, kaj ne, bomo pa vsi enih misli, vsi bomo namreč molčali, samo »L. Schlztg-i« bo ostala Herostratova slava, da si je prizadevala na vso moč ogenj razprtije netiti in delati zdražbe. Učitelji se že šaljivo eden drugega prašamo: No, kdo bode pa sedaj prvi na versti? Na katero šolo se bo ozerla sedaj »Schlztg.«? Viditi je pa, da nobenemu ni tako gorka, kakor ravno podpisanemu vredniku; a narodni učitelji dobro vedo, da po klerikalnem »Tovarsu« maha, a narodnega misli. Ako je vrednik tisti Jona, ki je vzrokoval tak vihar (v Schlztgi.), verzite ga v morje, in postala bo tihota, t. j. ne berite več »mežnarskega lista«, potem bo nehal pisati; vrednik je sploh tako odljuden, da nikomur več ne obeta, kakor mu more dati; list je pa sedaj ob vso veljavo, ker je njegov vrednik poslednji mežnar na Kranjskem; učitelji pa niso več mežnarji. S tem bote jasno pokazali, da »Schlztg.« resnico govori, ko pravi, da je M. M. edini učitelj, kateri še ni utihnil, — in da so se vsi drugi poskrili, kar pa menda »Schlztg.«, dasiravno to piše, vendar le ne verjame.

— (Pedagogijsko-književni zbor v Zagrebu) je imel 2. novembra svojo glavno skupščino. Predsednik gosp. Ivan Filipovič odperl je sejo z govorom, v katerem je omenil najvažnejše točke o delovanji opravljajočega odbora. Blagajnik gosp. Ljud. Modéc poročal je skupščini o materialnem stanju omenjenega društva. Imovina pedagogijsko-književnega društva znaša dandenes 2272 gl. 80 kr. brez dohodkov od »metrične mere«, ki jo je izdalo društvo. Pač lepa vsota, s katero se dá marsikaj koristnega za napredek ljudskega šolstva storiti! — Na dnevnem redu je bila tudi razprava o telesnej kazni. Gosp. Fabkovic je predlagal, naj skupščina sprejme načelo,

da se mladina s telesno kaznijo ne poboljša, in vladi naj se predloži vprašanje, s katerimi sredstvi bi se dala telesna kazen nadomestiti. Ovi predlog nij bil sprejet in skupščina je sklenila, da v izvanrednih okolnostih, kedar so vsi drugi pripomočki zastonj, mora se mladina tudi telesno kaznovati, toda primerno in dostojno.

Potem se je pretresovala »osnova berila za nadaljevanje kmetske šole« in »osnova berila za nadaljevalne meščanske šole«. Obe osnovi bile ste z majhnimi premembami od skupščine sprejeti.

Vidi se iz tega, da so hrovaški učitelji mnogo marljiveji od nas Slovencev, zato pa tudi napredujejo. Pri nas se pa še za to, kar imamo, nihče ne briga in to je krivo, da nazadujemo, mesto da bi napredovali. Žalibog, da je res tako!

— Pojasnilo »Ključa« za metrično mero zlošč. gosp. Žnidarčič je natisnjeno in se prodaja s »Ključem« vred pri Seitz-u v Gorici, pri Gerber-ju v Ljubljani in pri pisatelju na Banjsicah poleg Kanala po 4 kr. a. v.

»Ključ« s pojasnilom je najcenejši učni pomoček za metrično mero, in vendar prav dober. Vse resnice metrične mére stojé tu v jasnem preglédu, kakoršnega v drugih knjigah ne najdeš. Zato je treba skerbeti, da se ta »Ključ« s pojasnilom med šolsko mladino in ljudstvo razide. — Kdor pri pisatelju več ko 30 »Ključev« naroči (z nakaznico), ne plača poštnine od njih.

— O pričetku novega šolskega leta priporočamo našim šolam gosp. Levičnik-ovega »malega slovenskega pevca«, od katerega je še nekoliko iztisov dobiti na prodaj pri tukajšnjem bukvarju gosp. Jan. Giontini-tu. Kdor pošlje po poštni nakaznici 34 soldov, dobi ga stroška prosto pod križnim zavitkom po pošti. Za tako mali denar slovenski učitelji v prihodnje menda ne bodo več napevov in pesmic za svoje učence kupovali, ker se je delo in papir tako zelo podražilo.

— Srenjski odbor ljubljanskega mesta je odobril potovalno šolo na mahu in je privolil potrební denar vsega skupaj 709 gl., tedaj 269 gl. več kakor smo zadnjič omenili. Za ljubljanske šole se bo potrebovalo prihodnje leto 11.833 gl.

Premembe v učiteljskem stanu.

Na Kranjskem. Gosp. profesor Vilibald Zupančič, glavni učitelj na ženskem izobraževališču, sprašuje do konca l. 1875/76 laški jezik pri c. k. spraševalni komisiji za splošne ljudske in meščanske šole. Zasobni učitelj gosp. Andrej Perne postane učitelj v Vipavi in gosp. Matija Bartel pa podučitelj v Trebovljah na Štajerskem, oba začasno. Gosp. Janez Kernc pride začasno za učitelja v Šentvid pri Ljubljani. Gna. Frančiška Vencovski gre za učiteljico v Rogatec na Štajersko. G. Luka Lavtar, dozdam suplent na ljubljanski realki, nastavljen je za definitivnega profesorja na slovenski oddelek učiteljskega pripravnišča v Gorici. — Goričani dobodo s profesorjem Lavtarjem izverstno slovensko učilno moč, piše »Nar«.

Na Štajarskem. — V Ljutomer pride za podučiteljico gna. Ana Ludwig iz Zagreba; za podučitelja pri Kapeli gsp. Jože Mihelič in za učitelja v Središče gsp. Strenkelj.